

Putovanje jedrenjakom oko zemlje

Kap. Ivo Dujmović

(Nastavak III.)

Život na brodu tokom plovidbe teče jednoliko. Posada je razdijeljena u dvije straže pod neposrednim zapovijedanjem prvog i drugog časnika, tako da svaki ima polovicu kormilara, mladića, kadeta, te po jednog podčasnika — nostroma ili tesara. Straže su se izmjenjivale svaka četiri sata, kako je to stari običaj, a da ne bi uvijek ista momčad imala iste straže, straža od 4—8 popodne razdijelila bi se u dvoje, svaka po dva sata (»gajetun«) i pri tome je dolazile do promjene. Najgorom stražom smatrala se ona od pola noći do 4 sata ujutro (dog watch) — pasja straža, a od 4 ujutro do 8 zvala se Diana. Na »kasaru« pred kormilom nalazilo se manje zvono, u koje bi kormilar od straže zvonio satove, polusatove i četvrti. Kad je tuklo četvrt, to je bio znak, da se probudi nova straža, koja spava i da se spremi za nastupanje na dužnost kad odzvoni brodsko zvono četiri puta (Four bells).

Preko dana bi stariji mornari krpili stara rasparana jedra, ili bi šivali nova, popravljali »grative«, »piombavali« razne konope i čeličnu užad ili bi se gdje-gdje tukla rđa i bojadisalo minijem,

a kasnije bjakom ili zingom. U jutro polila bi se paluba, ako je nije samo more opralo i tako je paluba bila uvijek čista. »Prače« bi se lijepo slikovito skrojile uvijek spremne za »tira-molu« bez da bi se zamrsile. Mladići i mi kadeti polazili bi na jarbole za »ritokat« razne konope, imbrolje i to tako, da bi se dobro »laškao« ili dimez ili strangola, kani ili bunja, ako su se preko noci stisnule ili od vlage ili od kiše, a da se ne strugaju po jedrima, to bi se onda ti konopi pričvrstili uz »sartije ili patarace« sa šivaćim špagom, ali tako lagano, da bi na potez s palube odmah taj vez puknuo i manovra bi se bez smetnje mogla izvršiti. Više puta bi mi mladi pošli u »koridur«, gdje bi bio ogradom zagrađen krumpir ili luk, te ga prebiral i čistili i tako plandujući prolazilo bi vrijeme. Mnogo puta bi došao i časnik, osobito drugi Niko Turina, te bi pričali i prepričavali zgone i nezgone iz škole i života.

Ujutro dobili bi pot čaja ili kafe t. j. cikoriije i to bi s »galetom« popili. »Galete« bi dobivali za cijeli dan po 3—4 komada na glavu. U pola dvanaest, odnosno na podne bio bi ručak, koji se

sastojao od »minestrone«: jedan dan pasta i fa-
žol, drugi biži i riži i tako redom; drugo jelo bi
bilo komad suhog mesa, malo »štufanog« graha
ili biža, te, naravno »galete« mjesto kruha, koje
smo morali kvasiti u vodu i tako raskvašene je-
sti. Za večeru bila bi neka »kalandraka«, to jest
neka vrsta gulaša od slanog mesa i krumpira i
čaj ili bi koji put bila salata od graha sa malo
mesa, a nedjeljom bi imali svježije meso t. j. meso
iz busta — konzervirana kuhana govedina (Boi-
led beef) i tako dan za danom i mjesec za mje-
secom.

Udica nismo imali, da bi ulovili kojeg tuna ili
lampugu. To se onda nije ni prakticiralo. Jedini
ribolov bio bi, da bi noću postavili na sartijske bi-
jeli »feral«, da bi na njega naletjela koja morska
lastavica, ukusna kao naše skuše, a što bi danas
bilo vrlo rijetko, jer su brodovi previsoki za nji-
hov let.

Po noći čuvala se straža na »kasaru«. Časnik
i kormilar, koji je bio slobodan od timuna i jedan
od posade na kaštelu, koji bi se svako dva sata
mijenjao.

Kad bi časnik na »kasaru« dao znak, da se
tuče dotični sat, straža na »kaštelu« morala je
odgovoriti istim otkucajem većeg zvona, koje se
nalazilo pričvršćeno na »balaustri«, te, otkucavši
sat na zvonu, morao je glasno zavikati: (Ferali in
ordine) — Svijetla u redu i (Tutto bene) — Sve
dobro. U slučaju, da stražar na kaštelu ugleda
koje svijetlo broda ili svjetionika, to bi morao ja-
viti kucanjem zvona. Jedan udarac je značio, da
je svijetlo na desnoj strani, dva na lijevoj, a tri
kucanja, da je svijetlo ravno po pramcu.

Na večer prije negoli bi slobodna straža po-
šla na počinak, cijela posada bi se razdijelila po
manovri, te bi se »parankinetom od gvardije«
pritegnule prače nad vjetar svih križeva, da ih
preko noći ne treba dizati.

Svršivši ovu manovru, bila bi promjena stra-
že, a zatim svaki na svoje mjesto, jedni na stra-
žu a drugi na spavanje.

Tako bi život danomice prolazio ne susrevši
mjesecima broda, a to je inače teže pod plovid-
bom na jedrenjaku. Nijedan kapetan ne drži se
striktno svoje »rote« — što je i nemoguće, jer se
traži povoljan vjetar, te svaki kapetan po svojem
iskustvu siječe Ekvator na raznim geografskim
dužinama.

Pošto nas je ostavio Alizej od NE ušli smo u
t. z. »Ekvatorijalne tišine«, ili kako ih Englezi
zovu »Dol Drums«. Te tišine su muka za morna-
re i kapetana, koji bi namrgođen dolazio na »ka-
sar«, te bi pljuvačkom ovlažio prst na ruci i di-
zao ga u zrak, ne bi li osjetio koji dašak vjetra.
Mornari bi po cijeli dan i noć praćali jedra, dok
se ne bi iskopali iz tih tišina, koje vladaju na po-
jasu između 10° sjeverne širine i Ekvatora.

Oko podne izvršilo bi se obligatno opservira-
nje sunca, da se u momentu njegove kulminacije
pročita na sekstantu njegova visina nad horizon-

tom i izračuna geografska širina, s kojim ele-
mentom i s opservacijom sunca u jutro oko osam
sati bi se izračunala geografska dužina i tako bi
u podne dobili točnu poziciju broda. Ovo bi se
unijelo u brodski dnevnik sa svim drugim opa-
žanjima, kao smjer i jakost vjetra, naoblaka,
brzina broda i svi znatniji događaji tokom dana.
Kako sam prije spomenuo sve moje bilješke sa
putovanja sam izgubio pa tako isto i pozicije bro-
da na putovanju, pak ne mogu rekonstruirati ta-
čno ovaj naš put. Mi kadeti bavili smo se isto
opservacijama i izračunavanjem točke broda, a
pok. drug Pero Aguzinović bio je zapovjednikov
pomoćnik pri opserviranju i kalkulaciji. — Osim
tođa bavili smo se raznom poučnom i zabavnim
lekturom. Napokon smo se iskopali iz tih tišina
presjekavši Ekvator oko 30° zapadne dužine.
Pri prolazu linije Ekvatora bila je obična cere-
monija krštenja morem onih članoova posade, koji
nisu bili prošli Ekvator. Kod nas se to zbilo ti-
me, da ništa ne sluteći budeš poliven morem, što
su ga drugi mornari »bujolima« na te sipali, što
uostalom u onoj tropskoj vrućini nije bilo ne-
ugodno, dapače bi se malo rashladili od žarke
pripeke, jer je sunce na zenitu tuklo upravo u
tjeme glave. Na putničkim brodovima ta se cere-
monija vrši više teatralno. Tu se ima maska
Neptuna, Poseidona, Nimfa i Sirena, i uz svirku
glazbe bacali bi nekrštene u bazen za kupanje
uz viku, ciku i veselje putnicima i posadi, a pri
tome bi se skupilo i po koji dinar, kojim bi se na-
građivalo priređivače te rijetke pantomine. Taj
običaj je još u životu na brodovima svih kate-
gorija.

Prošavši Ekvator počeli smo hvatati Alisej
sa SE.

Kako je kapetan uvidio, da brodom ne može
nikako pravilno krstariti proti vjetru t. j. brod
nije mogao učiniti prelet nad vjetar (orca la
banda) to je odlučio na vrijeme da se kloni rta
Cap Horna, jer ne bi mogli nikad »izbordižati«
proti konstantnom vjetru sa zapada (bravi venti
da Ponente) ili kako ih Englezi zovu »Blove West
winds of Roaring Forties«, odlučio je, da se baš
posluži tim vjetrovima, koji konstantno pušu oko
40° južne širine i da poduzme putovanje oko rta
Dobre Nade — preko Indijskog oceana i Pacifi-
ka do luke Taltala u Čile, koja je bila naše od-
redište.

(Nastavak slijedi)

